

A haláltáborok története

Hány német áldozat volt? – Mikor nyílnak meg a levéltárak?

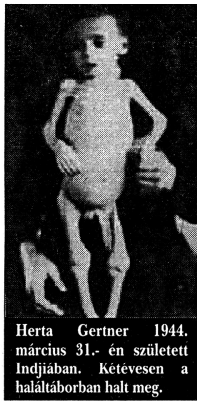
A haláltáborok területi megoszlása kapcsán most már köztudomású, hogy nem csak egyik oldalon alapítottak kivégzőhelyeket. A második világháború után a kommunisták oldalán is létesültek ilyenek, ahol szintén rengeteg ember jutott mártíromságra. A vajdasági táborok egy része munkatábor volt, ahonnan a vesztes fél nemzetéhez tartozó embereket lehetett rabszolgamunkára kikérni, de hat tábor kifejezetten a megsemmisítésre specializálódott.

A németországi táborokhoz hasonlóan idősök, nők és gyerekek is életüket veszítették itt. Ezek közé sorolhatjuk rezsófalvit, gádori, járeki, körtésfalvi, Molidorfi és mitrovicai táborit is. Egy lényeges különbség van. Míg a háború alatt működő táborok áldozatainak száma tisztázódni látszik, addig a vajdasági kivégzettek számát a levéltárak homálya fedi.

– Hatezer gyerek. Ennyi kiskorú áldozatról van tudomásunk – halottuk Weiss Rudolftól a Német Népi Szövetség elnökétől, aki kiemelte, hogy az igazság elhomályosítása, a második világháború utáni tettek büntetlensége, sőt hősi jelvényekkel, harcossnyugdíjjal való jutalmazása vezetett el ahhoz, hogy a kilencvenes években megismétlődhetett a tragédia. Húsz év sem telt el azóta, hogy újból tömegsírok jelentek meg a délszláv térségben. Jusson eszünkbe Srebrenica és Vukovár. A kilencvenes évek végén negyvenyolc tagú albán családöt irrottak ki a másfél évesetől, a terhes asszonyokon át, a száz éves néniig. A háborús bűnöket el kell ismerni, a licitálást a halottak számával pedig el kell kerülni.

A második világháború előtt, a Királyi Jugoszlá-

viához tartozó Vajdaságban 400 ezer német élt, a 2002-es népszámlálási adatok szerint 3154-en vallották magukat németnek ezen a területen. A világháború után a vajdasági német lakosság egy része elmenekült, de

Herta Gertner 1944. március 31.-én született Indjiában. Kétévesen a haláltáborban halt meg.

akik ártatlanságuk erejében bíztak, azok itt maradtak. A kollektív bűnösöket csak vajdasági szinten törölték el. A tartományi tényfeltáró bizottság, tehát egy hivatalos szerv 27 ezerre becsülte az áldozatok számát, ezzel elismerve az események történelmi valóságát. A Német Népi Szövetség elnöke elmondta, hogy más adatok szerint 67 ezerre tehető a német polgári áldozatok száma, de a külföldi források 120 ezerről írnak. Száznál is több könyv jelent meg, melyek a történelemnek ezt a részét dolgozzák fel.

– A Szövetség már tíz éve követeli a levéltárak megnyitását, hogy tudományos alapokon dolgozzuk fel szerb szakemberekkel együtt a véres múltunkat. Ezt mindaddig hangoztatni fogjuk, amíg meg nem történik. Három évig működtek haláltáborok a háború után. Ezt az időszakot már nem írhat-

juk a világgés zűrzavarának a rovására. A levéltárakról szóló törvény 2008 nyarán születet meg. Szerbiában 36 levéltár létezik, ebből 10 Vajdaságban, ami 48 kilo-

méternyi anyagot őriz. A többi 26 „csak” 12 kilométernyi dokumentumot. Ennek a nagy különbségnek két oka is lehet. Egyik az Osztrák-Magyar-Monarchia dokumentációs hagyományai, míg a másik, hogy a sok nemzetiségű Vajdaságban sokkal több eseményt kellett dokumentálni. Szerencsére a kommunizmusban sok egyéb mellett a bizonyítékok megsemmisítését sem tudták tökéletesen elvégezni, így megmaradtak például a Szabadkán a szeghegyi tábor anyaga – mondta Weiss Rudolf.

Az Allambiztonsági Szerv (BIA), vagyis a titkosszolgálat őrizi az akkori kommunista rendőrség, a Népvédelmi Osztály (OZNA), a kommunista állambiztonsági szerv, a belügyi anyagát. Ez 46 ezer aktát tartalmaz, ami 600 ezer oldal. Idén ősszel ennek harmada és 8 és félezer akta vándorolt a központi szerb levéltárba. Ha ez az áthelyezés befejeződik, illetve megszületik a törvény, akkor reménykedhetnek, hogy áttanulmányozhatják ezt az anyagot, amiben szó van a vajdasági németsegről is. Ennek feldolgozása után még várat magára Tito katonai elhárításának, a katonai belbiztonsági szervek aktáinak az elemzése. Ezek a német kisebbséget belső ellenségként kezelték.

A Német Népi Szövetség elnöke elmondta, hogy már fény derült sok tényre. A vajdasági táborokkal egy Vid Dodik nevű partizán parancsnokot bíztak meg, főlötte Aleksandar Ranković, az akkori kommunista párt főtitkára, a katonai helytartó pedig Ivan Rukavina volt. Vid Dodik utódainak elrettentése vé-

gett szükség van a tények és a népiártást elkövetők utólagos háborús bűnösségének kinyilvánítására. A parancsnoksági felelősség elve szerint a beosztottjaik tettei az ő lelkükön is száradnak, hiszen a kommunista diktatúra alatt parancs nélkül nem vitték volna végbe a szörnyűségeket.

– Aki nem tanul a történelemből, az arra van ítélve, hogy újból átéljen mindent. Túlzással és a régi sebek feltépésével vádoltak minket. Nincs nyugodt jövő, ha nem dolgozzuk át a múltat. A történelemkönyvekben írásban hazudtak, szépitettek és elhallgattak dolgokat. Borzasztó üzenete volt az utókor számára, hogy a gonosztevéket nem büntették. Így fogták föl: „Ha az öregapám gyilkolta a németeket, megerőszkolta a német lányokat, ezzel a kocsmában dicsekedhetett és még német házat is kapott, akkor én miért ne tehetném ugyanezt”. A csöcselék ezt a tanulságot vonta le és Boszniában újból haláltáborok létesültek. Hogy még véledetül is ismétlődhesen ez meg, meg kell nevezni a tetteseket, nevéükön kell nevezni a dolgokat. Az áldozatok és a jövő nemzedék iránt is felelősséggel tartozunk. Mi itt élünk, itt vannak a gyökereink és itt is akarunk élni mint németek, mert ez a szülőföldünk az aktuális államhatalomtól függetlenül. Ehhez tisztázott múlt szükséges, hogy tiszta lappal induljunk a jövő felé. A szerb nép számára is fontos, hogy katarzist éljen át, hogy leszámoljon tetteivel, így erkölcsi megújulással indulhatnának az Unió felé – hallottuk Weiss Rudolftól.

■ CSETVEI VIZI Karolina

Weiss Rudolf: A bűnösöket meg kell nevezni

Molnár Erika